

ECSPM NYILATKOZAT A TÖBBNYELVŰSÉGRŐL A FELSŐOKTATÁSBAN

Jelen dokumentumnak nincs jogilag kötelező hatálya, célja annak kinyilvánítása, hogy elkötelezetten, aktívan és konstruktívan hozzájáruljon a felsőoktatásban a többnyelvűséget érintő politikák fejlesztéséhez. A nyilatkozatot aláírhatják mindazok, akiknek tevékenysége a többnyelvű írásbeliséghez és megismeréshez, a nyelvi sokszínűséghez és a nyelvi jogok tiszteletben tartásához kapcsolódik, különösen a következők: (a) kutatási/akadémiai intézmények, szervezetek, szövetségek, egyesületek (jogi személyiséggel vagy anélkül), b) magánszemélyek, tudományos intézetek és más társadalmi szervezetek vagy tagjaik, akik az oktatásban aktívan foglalkoznak nyelvekkel.

PREAMBULUM

A nemzetköziesítési politikák, amelyek egyre több felsőoktatási intézmény, valamint nemzeti és nemzetközi politikai szervezet érdeklődésének kerülnek a homlokterébe, az egyre inkább összekapcsolódó világban a felsőoktatás minőségének javítását célozzák - legalábbis a deklarációk szerint. Az EU esetében a nemzetköziesítési kezdeményezések az "Európai Oktatási Térségben" a felsőoktatási rendszerek közötti nagyobb egyenlőséget célozzák, azaz a transznacionális együttműködés, a felsőoktatási intézmények közötti partnerségek és az EU-tagállamok közötti együttműködésének előmozdítását, "befogadó nemzeti oktatási és képzési rendszerek" létrehozását. A nemzetköziesítés azonban egyre inkább az angol nyelv mint "lingua academica" kizárólagossá válását, továbbá az angol nyelvű oktatás (English Medium Instruction, EMI) és a felsőoktatás "elangolosodását" eredményezi. Noha egyre több területen bizonyított, hogy az angol nyelv kizárólagos használata az oktatásban, a kutatásban, a tudományos publikációkban és a hálózatépítésben hátrányokkal jár, a nemzeti hatóságok és a politikai döntéshozók egyre inkább támogatják az angol nyelv használatát, mondván, hogy az angol nyelv a gazdasági fejlődés, a modernizáció és a globális kommunikáció eszköze. Az angol nyelvnek a hivatalos/nemzeti nyelv(ek), valamint a regionális vagy kisebbségi nyelvek hátrányára történő használata azonban bizonyos területeken a nyelvi jogokról való lemondáshoz vagy azok figyelmen kívül hagyásához vezethet. Végül pedig az angol nyelv használata számos nagy nyelv vagy éppenséggel kisebb kommunikációs hatósugarú, de jelentős szellemi örökséggel bíró nyelv számára hátrányos, ami következményekkel jár a nyelvi, kulturális sokszínűségre nézve, és a szellemi örökség és a megismerés is szegényebbé válik.

ÁLTALÁNOS MEGÁLLAPÍTÁSOK

Az Európai Civil Társadalmi Platform a Többnyelvűségért (ECSPM) által megfogalmazott "Nyilatkozat a többnyelvűségről a felsőoktatásban" című dokumentum aláírói támogatják a "Helsinki kezdeményezés a Többnyelvű Tudományos Kommunikációért" ⁽¹⁾, alapelveit, és vállalják, hogy tevőlegesen hozzájárulnak az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által elfogadott, "The importance of plurilingual and intercultural education for democratic culture"² című CM/Rec(2022)1 számú

---

¹ A Helsinki Kezdeményezés a Többnyelvű Tudományos Kommunikációért (Helsinki Initiative on Multilingualism in Scholarly Communication") összegrézése: <https://www.helsinki-initiative.org/hu> (1) Támogatni kell a kutatási eredmények terjesztését legszélesebb körűen a társadalom javára, biztosítva, hogy a) a kutatók tudományos eredményeik közlésekor a tudományos közösségen túl a nemzeti szellemi és kulturális örökséget, valamint a szélesebb társadalmat is figyelembe vegyék, és b) a tudományos eredmények egyformán elérhetőek legyenek a különböző nyelveken; (2) Védeni kell azt a kiadói infrastruktúrát, amely lehetővé teszi a nemzeti nyelven folyó kutatások publikációját, biztosítva, hogy a) a nonprofit folyóiratok és könyvkiadók elegendő forrást és támogatást kapjanak ahhoz, hogy fenntarthatassák a tudományos kutatások magas színvonalát és integritását, és b) a nemzeti folyóiratok és könyvkiadók támogatást kapjanak a nyílt hozzáféréstű publikálásra való átálláshoz; (3) Támogatni kell a nyelvi sokszínűséget a kutatások értékelése és finanszírozása során, biztosítva, hogy a) a kutatások szakmai értékelése során a kutatás színvonalának megítélése független legyen attól, hogy a kutatást milyen nyelven és hol publikálták, és b) a tudományometriai értékelések során minden folyóirat- és könyvpublikációt nyelvtől függetlenül lehessen beszámítani.

² <https://www.coe.int/en/web/education/-/new-council-of-europe-recommendation-on-the-importance-of-plurilingual-and-intercultural-education-for-democratic-culture>

ajánlással összhangban álló politikai döntésekhez és gyakorlatokhoz. Különös tekintettel a felsőoktatásra az aláírók vállalják, hogy:

- lehetővé teszik és ösztönzik a felsőoktatási intézmények hivatalos nyelve(i) mellett több nyelv használatát az intézményirányítás, a kutatás, a publikálás, az oktatás, a tanulás és a kommunikáció területén,
- biztosítják és megerősítik a többnyelvűséget, különösen az oktatás és a tanulás, továbbá a nemzetközi kutatási együttműködések területén,
- ösztönzik az intézményekben olyan nyelvtechnológiai eszközök használatát, amelyek támogatják a több nyelv használatára épülő tanítási és tanulási eljárásokat.

A TUDATOSSÁG NÖVELÉSE

Az ECSPM Nyilatkozat a többnyelvűségről a felsőoktatásban dokumentum aláírói vállalják, hogy hozzájárulnak felsőoktatási intézményük irányító testületei tudatosságának fokozásához, csakúgy, mint a nyelvi stratégiákért és megvalósításukért, továbbá a tantervfejlesztésért felelős szakemberek, illetve a kutatási egységek vezetői, az ösztöndíjasok, a kutatók, a hallgatók, az oktatók és adminisztratív munkatársak társadalmi tudatosságának növeléséhez a következők kapcsán:

- 1) A beszélő számára a hivatalos/nemzeti nyelv, a családi/származási nyelvek vagy bármely más tanult nyelv kommunikációs szintű ismerete nem garantálja az adott nyelven a kognitív nyelvi kompetencia birtoklását, amely a felszíni kommunikációs kompetenciától nagyon eltérő nyelvhasználati forma. Mindkettő fontos azonban az oktatásban a tanulók és a tanárok jelentéskonstrukciója szempontjából.
- 2) Ha valaki nem az anyanyelvén tanít vagy tanul, tőle nem lehet/nem szabad elvárni, hogy ennek a nyelvnek a nativizált, anyanyelvi szintű változatát használja.
- 3) Fontos, hogy az felsőoktatásban tanulókat és dolgozókat ösztönözzük, hogy az értelmes kommunikáció érdekében a felsőoktatás különböző szinterein használják a repertoárjukban szereplő összes nyelvet és nyelvváltozatot.

SPECIFIKUS AJÁNLÁSOK

Az ECSPM Nyilatkozat a többnyelvűségről a felsőoktatásban dokumentum aláírói a következő ajánlásokat fogalmazzák meg a politikai döntéshozók, a transznacionális, a nemzeti vagy az állami szervezetek, intézmények, a felsőoktatási intézmények, kutatóintézetek, kutatást finanszírozó szervezetek és kutatók számára:

1. Biztosítsák a lehetőséget, hogy az intézmény hivatalos nyelve és az angol nyelv mellett további nyelveken is elérhetőek legyenek programok, kurzusok, modulok.
2. Minden oktatási intézményben sok "láthatatlan" nyelv van, és teret kell biztosítani, hogy ezek a nyelvek láthatóvá váljanak, és elismerésük így megtörténjen.
3. Legyen lehetőség bizonyos feltételek mellett nyelvválasztásra az oktatás minőségének biztosítása érdekében.
4. Biztosítsák, hogy az intézmény hivatalos nyelvén (nyelvein) kívül más nyelven (nyelveken) kurzusokat tartó oktatók rendelkezzenek a tanításhoz szükséges kognitív nyelvi kompetenciával ezeken a nyelveken.
5. Segíteni kell a nemzetközi hallgatók beilleszkedését a helyi akadémiai közösségbe, ezért számukra nyelvi támogatást és intenzív nyelvi kurzusokat kell biztosítani.
6. A kizárólag egynyelvű/monokulturális oktatási eljárások helyett javasolt pl. többnyelvű bibliográfiák, nyelvtechnológiai eszközök bevonása, különböző nyelvű videók alkalmazása.
7. Az egyetemközi kutatócsoportokat ösztönözzék, hogy maguk döntsék el, melyik nyelv(ek)et használják adott időszakban az egymás közti kommunikáció, a kutatási eredmények közzététele és a publikálás során.
8. Ösztönözni kell a fordítást és a nyelvek párhuzamos használatát, és be kell fektetni nyelvtechnológiai eszközökbe.

Fordította: Ildikó Lőrincz

Alkalmazott fordító eszközök és keresőmotorok: DeepL és Lingee